

KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET
a Váltó-sáv Alapítvány
2024. évi
egyszerűsített éves beszámolójához

Képviselő neve: Pósa Kornél, kuratóriumi elnök

A Váltó-sáv Alapítvány adatai

Adószáma: 18108189-1-42

Nyilvántartási száma: 01-01-0008682

Képviselő neve: **Pósa Kornél**

Az Alapítvány tevékenységének kezdete: 2002. 10. 26.

1087 Budapest, Könyves Kálmán körút. 76.

web: www.valtosav.hu

e-mail: alapitvany@valtosav.hu

szakmai vezető: Pósa Kornél +36 70 424 9760

Az Alapítvány közhasznú szervezet, közvetlen politikai tevékenységet nem folytat.

Támogatás tárgyévi felhasználásának szöveges bemutatása:

- 1. Támogatási program elnevezése:** KilátóSáv: felnőtt tanulási program nehéz élethelyzetben 2024-1-HU01-KA210-ADU-000247772

Támogató megnevezése: Tempus Közalapítvány

1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1.

Adószám: 18154180-2-42

Támogatás forrása: Nemzetközi forrás

Támogatás időtartama: 2024.09.01-2025.08.31.

Támogatás összege: 9 608 000 Ft

Szakmai beszámoló a KilátóSáv projektről

A Váltó-sáv Alapítvány 2024-ben a Tempus Közalapítvány támogatásával sikeresen elindította a KilátóSáv című nemzetközi együttműködésen alapuló fejlesztési projektet az Erasmus+ KA210-ADU – Kisléptékű partnerségek a felnőtt tanulási szektorban pályázat keretében. A projekt célja a tanulási lehetőségek elérhetőbbé tétele a marginális helyzetű felnőtt célcsoportok – különösen a szabadságvesztésből szabadultak, bűnelkövetők, szenvedélybetegek és más sérülékeny csoportok – számára.

Projektcélok és háttér

A projekt célja kettős: egyrészt a felnőtt tanulás inkluzivitásának és hozzáférhetőségének javítása, másrészt digitális tananyagok és modern pedagógiai tartalmak fejlesztése a társadalmi és munkaerőpiaci reintegráció elősegítése érdekében. A partnerség a szerbiai Antropos Mentálhigiéné Egyesülettel valósul meg, amely mentálhigiénés, egészségpromóciós és prevenciós területen tevékenykedik.

A projekt fő tevékenységei

- **Blended tanulási program** kidolgozása: elméleti és gyakorlati elemeket ötvöző, 60 órás képzés öt tematikus modulban.
- **Digitális tananyagok fejlesztése:** legalább 20, interaktív elemekkel, önreflexiót támogató gyakorlatokkal kiegészített tananyag készült el.
- **Képzési csoportok szervezése:** három képzési csoport (kettő Magyarországon, egy Szerbiában), a program során a résztvevők egyéni és csoportos támogatásban részesültek.
- **Multiplikációs események:** zárórendezvények a fejlesztések bemutatására, szakmai kapcsolatok építésére.
- **Nemzetközi együttműködés erősítése:** a két szervezet közös fejlesztése és tapasztalatcseréje a képzési és digitális területeken.

Eredmények

- 1 db komplex képzési program (KilátóTér) kidolgozása és bevezetése.
- 1 db oktatási segédanyagcsomag a programhoz.
- Min. 20 db digitális tananyag, melyek mobilbarát formában is hozzáférhetők.
- Képzési és disszeminációs eseményeken való aktív részvétel.
- A résztvevők körében pozitív attitűdváltozás és kompetenciafejlődés dokumentálható.

A célcsoport jellemzői

- alacsony iskolai végzettségű,
- tanulási nehézségekkel küzdő,
- rossz iskolai karrierrel rendelkező,
- hosszú ideje munka nélkül lévő felnőttek alkották.

A résztvevők jelentős része nem rendelkezett alapvető digitális kompetenciákkal, önbizalmuk és érdekérvényesítő képességük fejlesztésre szorult. A program ezekre a hiányosságokra reagálva alakított ki célzott, motiváló, a résztvevők élethelyzetéhez illeszkedő tanulási útvonalatokat.

A projekt illeszkedése a Váltó-sáv Alapítvány tevékenységéhez

A projekt szervesen illeszkedik a Váltó-sáv Alapítvány missziójához, amely a marginalizált, gyakran kriminalizált háttérrel rendelkező emberek társadalmi és munkaerőpiaci reintegrációját tűzte ki célul. Az Alapítvány több mint 20 éves szakmai tapasztalata, valamint a Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program révén felhalmozott tudás és módszertan biztosította a projekt szakmai megalapozottságát.

Fenntarthatóság és jövőkép

A projekt eredményei – különösen a digitális tananyagok – hosszú távon is felhasználhatók a Váltó-sáv Alapítvány oktatási, szociális és mentálhigiénés programjaiban. Az együttműködés fenntartása és továbbfejlesztése, valamint az online tanulási terek bővítése a jövőbeli célkitűzések között szerepel.

2. Program megnevezése: Reintegrációs szinterek és lehetőségek (BM-22-E-0026)

Támogató megnevezése: Belügyminisztérium

Támogatás forrása: Központi költségvetés

Támogatás időtartama: 2023.04.01.- 2024. 08.31

Támogatás összege: 30 000 000 Ft

A projekt 3 nagy szegmenst tevékenységeiből épül fel.

1. Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program

A BVOP-val együttműködésben a Váltó-sáv Alapítvány 3 ütemben valósítja meg Félutas Programját 2019. 12. 01-től. Az utolsó szakasz (FÉLÚTON 3.) projektideje 2023. 03. 31-ig tart. A programot folytatni kívánjuk, mert meglátásunk szerint az általunk kifejlesztett módszer hatékony és hatásos a célcsoport beilleszkedési folyamatának támogatásában.

Tapasztalat- és tudásmegosztó szakmai rendezvényt szerveznénk a bv.s szakemberek, elsősorban bv. pártfogó felügyelők számára a Programról. Jelenleg már két Félutas Program is működik Magyarországon: az egyik a Váltó-sáv Alapítvány által fenntartott, a másik pedig a Szegedi Fegyház és Börtönhöz tartozik. A két program több ponton különbözik szakmailag, ezt érdemes tisztázni a bv. pártfogók és bv. szakemberek számára, hogy jól tudják irányítani a jelentkező fogvatartott a programokba.

Emellett célszerű lenne összegezni a már meglévő tapasztalatokat, amelyek továbbsegíthetnék a bv. szakembereinek munkáját. A tanulmány a Börtönügyi Szemlébe jelenhetne meg, ezzel biztosítva a minél nagyobb szakmai tájékoztatást és a fenntarthatóságot. A tanulmány terjedelme: 1 szerzői ív.

Mindez azért is felmerült, mert a kialakult szakmai program már kipróbált, leírható, és tisztán körvonalazódott, hogy a Váltó-sáv Alapítvány által működtetett Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program valójában munkaerőpiaci szolgáltatás, lakhatás alappal vagy hangsúlyos lakhatási szolgáltatással. A program a továbbiakban is "félúton" helyezkedik el a totálisan zárt intézet (büntetés-végrehajtás) és a teljesen szabad élet között, azaz a közös együttlakásnak vannak rövid, egyértelmű, és következményeket tartalmazó szabályai. A segítő munkát naponta proaktív segítő szakember biztosítja a programban résztvevők számára.

A félutas házban biztosított szolgáltatások:

- egyéni esetkezelés (többfajta módszerrel: tanácsadás, konzultáció, coaching);
- munkába helyezés és benntartás (pályaorientáció és job coaching);
- változásmenedzsment támogatása;
- digitális kompetencia fejlesztés (heti egy alkalommal 2-3 órában csoportos/fejlesztő foglalkozás keretében, de gyakorlati alkalmazás során folyamatosan)
- lehetőség önismeret és kommunikációs készség fejlesztésére (csoportos, fejlesztő alkalmak heti 2 alkalom, alkalmanként 2 óra)
- egyéb képzésekbe, fejlesztésekbe, programokba történő bekapcsolódás facilitálása, támogatása;

- egyéb művészetterápiás programelemek (biblio- és manuális fejlesztések, azaz kézműves programok - személyiségfejlesztés és jóvátétel lehetőségeinek megteremtése/megvalósítása);
- lakócsoporthoz tartozó működtetése (a közös együttélésből adódó nehézségek csökkentésére, az önreflexió kialakítására és folyamatos fejlesztésére, ami a bűnismétlés kockázatát is jelentősen csökkenti);
- strukturált szabadidős programok, lehetőségek biztosítása (közös ünnepek, hagyományok kialakítása, egyéb spontán és szervezett programok);
- a lakókörnyezet tisztaságának biztosítása, fejlesztések lehetősége;
- további támogató emberi kapcsolatok facilitálása, közösségekbe, csoportokba történő integrálás;
- lehetőség szerint családi kapcsolatok rendezése;
- jóvátételi programok lehetősége, facilitálása;
- egyéb önkéntes, közösségi eseményeken való részvétel támogatása;
- kötelező előtakarékoság.

A bekerülés feltételei változatlanok, kiemelve az egyre szorosabb és hatékonyabb pártfogó felügyelők és a szervezet segítő szakembereinek közös munkájával (3 alkalommal egyéni beszélgetés a még fogvatartott jelentkezővel, akik vagy önállóan - levél útján - jelentkeznek, vagy a pártfogó felügyelő segítségével).

2. Reintegrációs Módszertani Munkacsoport felállítása, működése

A reintegrációs munkát több szakember, több irányból és - meglátásunk szerint - némiképp széttagoltan végzi. Ehhez még hozzájárulnak a kapcsolódó civil szervezetek, oktató intézmények, oktatók, felnőttképzők, stb. A probléma - fogvatartottak és szabadultak helyzete, igényei és szükségletei, társadalmi be- és visszailleszkedés segítése - valóban többszakmász, több szakmai területet is érint, ugyanakkor megvan a veszély, hogy a kliens a) nem biztos, hogy érti, mikor melyik problémával melyik területet, szakembert kell céloznia, b) a szakemberek is ide-oda irányíthatják a klienst, c) ha nincsen egyfajta standard és szakmai protokoll, megvan annak a veszélye, hogy nem szinergikusan dolgoznak az egyes szervezetek, szakterületek és szakemberek, hanem egymás "alá", és/vagy "ellen". Ezért mindenképpen indokolt lenne egy munkacsoport felállítása, melynek tevékenysége, célja és feladatai a következők lennének:

- munkacsoport felállítása, szakemberek és szakterületek feltérképezése, megalakulás, célok, irányvonalak és stratégia meghatározása (a reintegrációs munkában: mi a probléma? mire lenne igény és szükség? a kettő ugyanaz? a motiváció kérdése)
- szakmai alapvetések meghatározása, a kidolgozás megkezdése: fogvatartottak kompetencia fejlesztése mint alapvető szakmai cél és feladat, ennek részletezése, kidolgozása, finomra hangolása (kutatásokra építve kompetencia területek meghatározása, fejlesztések indoklása)
- ami már megvan: jó gyakorlatok, eddigi eredmények, projektek feltérképezése, bemutatása, feldolgozása; az eredmények "kiemelése", továbbvitele, fejlesztése, kidolgozása
- pilot projekt kidolgozása (programleírás), a kipróbálás feltételeinek számba vétele, a tesztelés időbeli és tartalmi ütemezése

Konkrét tevékenységek és eredmények:

- a projekt 14 hónapja alatt 3 munkacsoport ülés (átlagosan 3 havonta 1 alkalom)

- összegző írásos anyag; programleírás (A Reintegrációs Módszertani Munkacsoport felállítás és működése - stratégiai irányok címmel min. 1 szerzői ív - a program utolsó 2 hónapjában)

3. Módszertani továbbképzés szakemberek számára - Váltó-Láz szabadulásra felkészítő, érzékenyítő társasjáték alkalmazása a reintegrációs munkában

1x6 hónapos pilot (al)program: módszertani továbbképzés szakemberek számára (bv. reintegrációs tiszt, bv. pártfogó felügyelő, EFOP-tanácsadó, stb.). Elemei:

1. szakasz:

1x1 napos csoport a szakemberek számára (1 csoport 8-10 fő): 1. csoport: tréningkezdés.

A csoport célja megközelítések, eszközök, módszerek és technikák, lehetőségek feltérképezése, megismerése, melyek a reintegráció területén dolgozó szakemberek és/vagy támogatók kompetenciáit fejlesztik. "Tanegységek": Mentálhigiénés ismeretek és készségek (1 óra elmélet, 1 óra gyakorlat: cél a pozitív attitűd és motiváció kialakítása a lelki egészség védelmére, fejlesztésére. Alapvető cél az önismeret, önértékelés fejlődése, az erőforrások mozgósítása, a résztvevő lehetőségeinek feltérképezése a változás/változtatás elindítása érdekében. A résztvevő képes felismerni és mozgósítani külső és belső erőforrásait a változás érdekében.), Kommunikációs hatékonyság fejlesztése, stressz- és konfliktuskezelés (1 óra elmélet, 1 óra gyakorlat: a tananyag egység célja a kommunikációs stratégiák bővülése, a megoldásfókuszú és segítő kommunikáció eszközeinek megismerése, alkalmazása), Praktikus ismeretek szabaduláskor - kiadvány és tudnivalók az ellátórendszerrel (2 óra), Saját élményű tapasztalat a gamification módszerével (4 óra gyakorlat).

2. szakasz: a szakemberek megkezdik mentorálással a társasjáték alkalmazását saját bv. intézetükben. Minden munkatárs esetében legalább 1 alkalommal sor kerül a mentorálásra (azaz egy játékvezetés kísérése a Váltó-sáv Alapítvány szakembere által).

3. szakasz: 1x1 napos csoportzárás, értékelés, összegzés (időtartam: 4 óra), saját élményű tapasztalatok megosztása játékvezetés kapcsán, kérdések, felmerülő problémák, megoldások, lehetőségek, további fejlesztések, stb.

A módszertani továbbképzéshez szakmai anyagot is kidolgozunk, ill. rendelkezésre bocsájtnak a résztvevők számára.

A szabadságvesztéses büntetés után szükségesek olyan szolgáltatások, amelyek a többszörös hátrányokkal küzdő, marginalizált pozícióba került szabadultak számára visszailleszkedési lehetőségeket biztosítanak. Ilyen a Félutas Ház program, azon belüli komplex szolgáltatások. A lakhatás és a munka reintegrációs vetületeinek pozitív hatásai előremutatóak, és a bűnismétlés kockázatát csökkentik.

3. Program megnevezése: Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program működtetése (BM-24-E-0032)

Támogató megnevezése: Belügyminisztérium

Támogatás forrása: Központi költségvetés

Támogatás időtartama: 2024.09.01-2025.08.31.

Támogatás összege: 20 000 000 Ft

A program bemutatása

A szabadságvesztéses büntetés után szükségesek olyan szolgáltatások, amelyek a többszörös hátrányokkal küzdő, marginalizált pozícióba került szabadultak számára visszailleszkedési lehetőségeket biztosítanak. Ennek egyik tényleges megvalósulási módját jelentik a Félutas Ház / Félutas Lakás programok, azon belül pedig komplex szolgáltatások biztosítása. A lakhatás és a munka reintegrációs vetületeinek pozitív hatásai előremutatóak, és a bűnismétlés kockázatát jelentősen csökkentik.

Hosszú távú célunk Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program működtetése a szabadságvesztéses fogvatartásból szabadultak számára, a társadalomba történő gyorsabb, hatékonyabb és biztonságosabb be- és visszailleszkedést segítő. A Program célja a bűnismétlés veszélyének csökkentése, a többségi társadalom relatív biztonságérzetének növekedése. Cél, hogy a Programban résztvevő szabadult a többségi társadalom érték- és normarendszerének elfogadásával minél előbb önállóan talpra tudjon állni, legyen munkája a nyílt munkaerőpiacon, személyi dokumentumai rendben meglegyenek, és készség szinten tudja ügyeit, életfeladatait intézni személyesen és az online térben is. Mindezt a már meglévő együttműködés folytatásával kívánjuk biztosítani: a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Pártfogó Felügyelő Osztálya (továbbiakban PFO), valamint a szolgáltatásfejlesztő civil szervezet, Váltó-sáv Alapítvány (továbbiakban VSA) szorosan és szinergikusan együttműködik. Ehhez határozatlan időtartamú együttműködési megállapodás áll rendelkezésre a két szervezet között.

A program már négy támogatási szakaszban, folyamatosan működik: a működési hely kialakítása megtörtént (2024-ben helyszínt kellett változtatnunk, mert a piaci alapon történő bérlet során a bérlő felmondta a szerződést, új helyszínre költöztünk), valamint a szolgáltatásokat (munkaerőpiaci szolgáltatások, digitális kompetenciafejlesztés, kommunikáció és önismeret, egyéb fejlesztő szolgáltatások, önkéntesség/jóvátevés, valamint strukturált szabadidő szervezés és megvalósítás) is kiépítettük. A kialakított Szakmai Terv hatékonynak bizonyul azon szabadult fogvatartottak számára, akik a szervezettel (Váltó-sáv Alapítvány) a program keretében vállalják az együttműködést. A kapcsolatfelvétel formái az eddigi időszakban kidolgozottakká váltak a BVOP-val, közvetlenül a reintegrációs tisztekkel és bv. pártfogó felügyelőkkel való közös munka kapcsán.

A létrehozást indokoló tényezők: a visszaesés megelőzésének egyik fontos tényezője a biztos lakhatás megteremtése, mint a társadalmi reintegráció egyik objektív tényezője. A fogvatartásból szabadultak általánosságban gyakran nem rendelkeznek támogató családi és emberi kapcsolatokkal (a többségi társadalom értékeit képviselővel), szabadulás utáni lakhatásuk sokszor megoldatlan, vagy a szociális ellátórendszerbe kerülnek (hajléktalan ellátás), így a komplex és speciális problémákkal rendelkező szabadultak társadalmi beilleszkedése nehézkes, sokszor lehetetlen. A társadalmi és munkaerőpiaci reintegráció kulcseleme a biztos lakhatás megteremtése. A szabadságvesztéses büntetés után szükségesek

olyan szolgáltatások, amelyek a többszörös hátrányokkal küzdő, marginalizált pozícióba került szabadultak számára visszailleszkedési lehetőségeket biztosítanak. Ennek egyik módja a külföldön is már több pozitív példával (Lettország, Litvánia, Németország, Lengyelország, Bulgária, Görögország stb.) működő Félutas Ház programok, azon belül komplex szolgáltatások biztosítása. A lakhatás és a munka reintegrációs vetületeinek pozitív hatásai előremutatóak, és a bűnismétlés kockázatát jelentősen csökkentik.

Megemlítendő, hogy a Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program Európában is egyedülálló: a Váltó-sáv Alapítvány több transznacionális projekt keretében bemutatta fejlesztését, ami minden esetben szakmai elismerést váltott ki a szakmai partnerekből (lsd. Erasmus+ programok, www.valtosav.hu).

Mostani programunknál is a helyszín változatlan (főváros), elsősorban a fenntartás és a további fejlesztés/finomrahangolás, működtetés, a tapasztalatok összegzése és disszeminációja célunk, továbbá több félutas program megvalósításának animálása, szakmai támogatása, módszertani segítése. E tekintetben a programokban dolgozó szakemberek szakmai erősítése és támogatása is célunk a szinte már hagyománnyá váló szakmai rendezvény megvalósításával.

A Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program koncepciója, szolgáltatásainak elemei, módszertani alapjai a következők:

- a visszaesési kockázatokat hivatott csökkenteni azáltal, hogy segítséget nyújt azoknak a fogvatartottaknak, akiknek társadalomba való visszailleszkedése nem megoldott;
- a szabadult elítélt kap szállást, étkezést és az életkezdéshez szükséges alapfelszereléseket (pl. tisztálkodási eszközök), utazási támogatást (BKV-bérlet) – pénzt nem;
- komplex szolgáltatások biztosítása: lakhatás, emberi kapcsolatok, munkaerőpiaci szolgáltatások, fejlesztések/csoportos foglalkozások és tanulás, életproblémák és elakadások kezelése, praktikus ügyek intézése (ügyintézés), egészségpromóció;
- a pszicho-szociális támogatás és gondozás, valamint a segítő munka hangsúlyos szerepet kap;
- a strukturált és félig strukturált szabadidős programokkal élmények biztosítása, ezáltal önismeret és személyiségfejlesztés, sikerélmények biztosítása (olyan életterületek és lehetőségek megmutatása, melyek eddig nem álltak rendelkezésre a kliens számára);
- összességében a szabadulás utáni élet többségi társadalom alapú érték- és normarendszerének kialakítása, ill. az egyéni életproblémák kezelése.

A működésének alapfeltételei, alapelemei: a totálisan zárt intézetből történő szabadulás miatt koncepciónk tartalmaz olyan alapvetéseket, amelyek növelik az emberi méltóság, az önálló, felelősségteljes, elakadt (nem megoldott lakhatás, szabadulási krízis) életutak kezelésnek lehetőségét, de továbblépni és változásra, változtatásra motivált személy/iség esélyét, így:

- a célnak megfelelő lakás, amely maximum 4 fő elhelyezésére alkalmas (se a büntetés-végrehajtási intézet zárkáira, se pedig a hajléktalanellátásra ne emlékeztessen se külsejében, se működésében a helyszín) – a helyszín kialakított, működtetett, minden szempontból alkalmas a Program működtetésére;
- megfelelő terek a Program működtetéséhez;
- a lakótér biztosít bizonyos szintű autonómiát, személyességet, az egyéniség megnyilatkozását, a szabad belső tér formálása, a saját tárgyak tartása stb. a szabadság értékét képviselik;
- a közösségi együttélés szabályai betartandók;

- a szabadult fogvatartottak személyiségének, kulcs- és transzverzális kompetenciáinak fejlesztése, a munkaerőpiaci készségeik és lehetőségeik támogatása;
- strukturált és félig strukturált szabadidős programok szervezése;
- a jóvátételi programok és önkéntes munka lehetősége (amely szintén növeli a szabad választás lehetőségének érzését, valamint a társadalmi hasznosságtudatot is);
- jövőorientált, változásra lehetőséget biztosító légkör megteremtése, azaz olyan légkör kialakítása, ahol a problémák és elakadások vállalhatók, megfogalmazhatók, de megfelelő inspiráció és támogatás áll rendelkezésre a változásra, továbblépésre;
- életbeli krízisek, elakadások kezelésének biztosítása;
- pozitív döntések és a továbblépés feltétlenül támogatott.

Eredmények és hatás

Az elmúlt év során a programba bevont szabadultak több mint 80%-a egy hónapon belül elhelyezkedett a munkaerőpiacon, jellemzően segédmunkás, takarító, raktáros, vagy logisztikai munkakörökben. A program eredményességét jól mutatja, hogy az elhelyezkedés mellett a lakhatás stabilizálódása, a kapcsolati háló bővülése és az önálló életvitel kialakulása is kimutatható.

Az Alapítvány tapasztalatai szerint a programban részt vevők jelentős része hosszabb távon is képes megtartani a munkát, új lakhatási formát találni (albérlet), és tartósan elkerülni a bűnelkövetéshez való visszatérést. A programba bevont kliensek közül többen továbbtanulásba, illetve önkéntes vagy közösségi segítői szerepbe is bekapcsolódtak.

Szakmai jelentőség

A Félutas Lakás Komplex Reintegrációs Program hazai és nemzetközi szinten is hiánypótló modellprogram, amely a szabadultak visszailleszkedésének egyik leghatékonyabb eszköze. A program hozzájárul a társadalmi biztonság növeléséhez, a recidíva csökkentéséhez, és példát mutat más szervezetek, önkormányzatok és intézmények számára is.

A program BM-24-E-0032 kódszámú támogatásból valósul meg, a Belügyminisztérium támogatásával. Az elért eredmények közül kiemelendő, hogy a programban résztvevők szignifikánsan jobb életminőségről, megerősödött önértékelésről, valamint jövőorientált célkitűzésekről számoltak be.

Budapest, 2025.05.26.

Pósa Kornél
Váltó-sáv Alapítvány
szakmai vezető / kuratóriumi elnök